

5. SINIF

MOZAIK MOBİL UYGULAMA
İÇİN KAREKODU OKUTUNUZ.

İNTRO

VİDEO ÇÖZÜM İÇİN
KAREKODU OKUTUNUZ.

SOSYAL BİLGİLER

Defter Kitap

YASİN ALTINTAŞ

ALİ BİLGİN

YAVUZ KORKMAZ

OKTAY GÜLMEZ

AYKUT ORÇUN ERCAN

NADİR EKİCİ

HİLAL ÖZDİLEK

BUSE NUR ÜNAL

MURAT CİVAN

VEYSEL GÜL

ABDULHAMİT EMEKLİ

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

EDA ERDOĞAN
KAZIM EMEKLİ

EDİTÖR

RAMAZAN ATAĞ

GRAFİK TASARIM
DİZGİ

YASİN ALTINTAŞ
OKTAY GÜLMEZ
ALİ BİLGİN
YAVUZ KORKMAZ
HİLAL ÖZDİLEK
NADİR EKİCİ
MURAT CİVAN

YAZAR

BASIM YERİ

Copyright©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun bu kitabın tamamının ya da bir kısmının kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN: 978-625-7870-31-3

Sevgili Öğrenciler,

Eğitim modelinin güncellendiği; biyolojik, dijital ve fiziksel çağa doğru ilerlediğimiz bu süreçte sınavların amaç değil araç olarak yapılandırılması söz konusu. Bu kapsamda “Liselere Giriş” ve diğer sınavlarda sizlerden sadece soru çözmeniz değil; günlük hayatla ilişkilendirme, problem çözme, sorgulama, analiz etme, gibi üst düzey bilişsel becerileri kullanmanız istenmektedir.

Mozaik Yayınları olarak deneyimli ve fenomen kadromuzla “İntro Defter Kitap” serimizi hazırlarken bilgiyi öğrenme, öğrendiğini kavrama ve kavradığını uygulama işleyişini merkezine alan bir yaklaşımı benimsedik. Bu doğrultuda kitabımızı tamamen kazanımlara uygun, basitten karmaşığa ve günlük hayat ile ilişkilendirerek hazırladık.

Mozaik İntro Defter Kitap Serimizde,

Öğrenme Alanı; ilgili kazanımın detaylı konu anlatımı

Etkinlik; ilgili kazanımın etkinlik uygulamaları

Kazanım Testi; ilgili kazanımın temel düzeydeki testi

Yazılıya Hazırlık; 2 dönemdeki 4 adet yazılıya hazırlık çalışmaları

Ünite Değerlendirme Testi; ilgili ünitenin yeni nesil sorularla şekilde değerlendirmesi

Bölemleri yer almaktadır. Bu bölümleri belirtildiği gibi hiyerarşik bir düzende ele alarak sizlerde kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini amaçladık.

Kitabımızın öğretmenlerimizin değerli emeklerine bir destek, öğrencilerimizin değerli çalışmalarına bir kaynak olması umuduyla

...

Abdulhamit EMEKLİ

Mozaik Yayınları Koordinatörü

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE

☞ BİREY VE TOPLUM

Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrendiklerimiz.....	7
Olaylar ve Sonuçları.....	13
Haklarımı ve Sorumluluklarımı Biliyorum.....	19
Çocuk Hakları Her Yerde	26
Ünite Değerlendirme Testi.....	33

2. ÜNİTE

☞ KÜLTÜREL MİRAS

Tarihe Yolculuk - 1	39
Tarihe Yolculuk -2	50
Ülkemizin Güzellikleri.....	58
Kültürel Zenginliğimiz.....	66
Geçmişten Günümüze Kültürümüz.....	75
Ünite Değerlendirme Testi	83
I. Dönem I. Yazılı Sınavı.....	87

3. ÜNİTE

☞ İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

Haritayı Tanıyorum.....	91
İklim ve Yaşamım.....	100
Nüfus ve Yerleşme.....	110
Afetler ve Çevre Sorunları.....	118
Doğal Afetlerin Yaşamımıza Etkisi.....	127
Ünite Değerlendirme Testi.....	133
I. Dönem II. Yazılı Sınavı.....	137

4. ÜNİTE

☞ BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM

Teknoloji ve Toplum	141
Doğru ve Güvenilir Bilgi.....	146
Sanal Ortamda Güvenlik.....	152
Bilim İnsanlarının Ortak Özellikleri.....	157
Araştırma Yapıyorum.....	164
Ünite Değerlendirme Testi.....	169

5. ÜNİTE

☞ ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

Yaşadığım Yerdeki Ekonomik Faaliyetler - 1.....	175
Yaşadığım Yerdeki Ekonomik Faaliyetler - 2.....	181
Ekonomik Faaliyetlerin Mesleklere Etkisi.....	189
Ekonomi ve Yaşam.....	195
II. Dönem I. Yazılı.....	200
Üretim Serüveni.....	200
Ekonomi İçin Yeni Fikirlerle.....	206
Bilinçli Tüketici.....	213
Ünite Değerlendirme Testi.....	218

6. ÜNİTE

☞ ETKİN VATANDAŞLIK

Halka Hizmet Edenler	223
Yaşadığım Yerin Yönetimi	232
Temel Haklarımızı Öğrenelim	240
Egemenlik ve Bağımsızlık Sembollerimiz.....	246
Ünite Değerlendirme Testi.....	252

7. ÜNİTE

☞ KÜRESEL BAĞLANTILAR

Yaşadığım Yerin Ülke Ekonomisine Katkısı.....	257
Teknoloji ve Ticaret.....	263
Turizm ve Uluslararası İlişkiler.....	269
Ortak Miras	275
Ünite Değerlendirme Testi.....	281
II. Dönem II. Yazılı Sınavı.....	285
Cevap Anahtarı.....	287

DEFTERİMİ TANIYORUM

ÖĞRENME ALANI

İlgili kazanımın detaylı bir şekilde konu anlatımı yer almaktadır.

ETKİNLİK

İlgili kazanıma ait bol sayıda ve çeşitlilikte etkinlikler yer almaktadır.

1 KAZANIM TESTİ

İlgili kazanıma ait temel düzeyde soruların yer aldığı kazanımın pekiştirilmesinin amaçlandığı bölümdür.

YAZILIYA HAZIRLIK

Yıllık plana göre yazılı tarihlerinin olduğu konuları kapsayacak şekilde hazırlanan çalışmalardır.

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TESTİ

İlgili ünitenin LGS soru sayısı aynı olacak şekilde hazırlanan ve de yeni nesil sorularla ünitenin değerlendirilmesinin yer aldığı bölümdür.

BİREY VE TOPLUM

ÜNİTE

1

- 5.1.1.** : Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.
- 5.1.2.** : Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.
- 5.1.3.** : Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.
- 5.1.4.** : Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.

NOTLARIM

ÖĞRENME ALANI

SOSYAL BİLGİLER DERSİNDEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

Sosyal Bilgiler

Tarih, coğrafya, vatandaşlık, ekonomi, hukuk gibi konuları içeren dersler bütününe **Sosyal Bilgiler** denir.

Sosyal Bilgiler Dersi Sayesinde;

- 01 Haklarımızı, sorumluluklarımızı öğrenir; sorun çözme becerilerimizi geliştiririz.
- 02 Tarihimizi, kültürümüzü öğrenerek ulusal bilincimizi geliştiririz.
- 03 Yaşadığımız çevreyi, ülkemizi ve dünyayı daha iyi tanırız.
- 04 İnsan hakları, ulusal egemenlik ve demokrasi gibi kavramları öğrenerek yaşamımızı demokratik kurallar çerçevesinde düzenleriz.
- 05 Çevremizdeki tarihî eserlerin ve doğal güzelliklerin farkına varırız. Bunları koruma ve yaşatma konusunda bilinçli bireyler oluruz.
- 06 İçinde bulunduğumuz toplumla uyum içinde yaşamayı öğreniriz.
- 07 Vatanını ve milletini seven, milletin varlığı için çalışan bireyler olarak yetişiriz.
- 08 İşbirliği ve yardımlaşmanın önemini kavrayarak, birlik ve beraberlik içerisinde yaşamayı öğreniriz.
- 09 İlgili ve yeteneklerimizin farkına vararak meslekleri tanır, her mesleğin değerli ve gerekli olduğunu öğreniriz.
- 10 Etkin ve nitelikli bir vatandaş olarak hem kendi gelişimize hem de ülkemize katkıda bulunuruz.
- 11 Farklılıklarımızın zenginliğimiz olduğunu anlayarak farklılıklara saygı gösteririz.

NOTLARIM

BİLGİ KUTUSU

Sosyal Bilimlerin Yararlandığı Bilim Dalları:

- Tarih
- Coğrafya
- Psikoloji
- Hukuk
- Felsefe
- Ekonomi
- Antropoloji

BİLGİ KUTUSU

Sosyal Bilgiler dersi sayesinde kendimizi karşıımızdaki kişinin yerine koymayı öğreniriz.

BİLGİ KUTUSU

Sosyal Bilgiler dersi sayesinde tarihimizi öğrenerek atalarımızın yaptığı hatalardan ders çıkararak geleceğimize yön veririz.

UNUTMAYALIM

Sosyal Bilgiler dersi sayesinde çevremize karşı daha duyarlı oluruz.

BİLGİ KUTUSU

Bir devlete bağlı olarak aynı toprak üzerinde yaşayan kişilere **vatandaş** denir.

UNUTMAYALIM

Etkin vatandaş, karşılaştığı sorunları kanunlar çerçevesinde çözmeye çalışır.

UNUTMAYALIM

Etkin vatandaş; haklarını bilir ve sorumluluklarını yerine getirir.

Etkin Vatandaş

Etkin Vatandaş: Devlete ve millete karşı sorumluluklarını bilen, haklarının bilincinde olan ve bunlara göre hareket eden kişilere denir.

Etkin Vatandaş Neler Yapar?

01

Kanunlara ve kurallara uyar.

02

Seçim zamanı oyunu kullanır.

03

Vergisini düzenli, zamanında ve eksiksiz öder.

04

Askerlik görevini yerine getirir.

05

Sorumluluklarını bilir ve yerine getirir.

06

Üretim yaparak ülke ekonomisine katkıda bulunur.

07

Haklarını bilir ve gerektiğinde kullanır.

Devlete Karşı Görevlerimiz

1

Kanunlara uymak

2

Oy kullanmak

3

Vergi vermek

4

Askerlik yapmak

NOTLARIM

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıdaki tabloda verilen bilgilerden; sosyal bilgiler dersinde öğrendiklerimizi “X” işareti ile belirtiniz.

BİLGİLER		
1.	Çevreyi koruma bilincini	
2.	Karşılaştığımız sorunlarda haklarımızı kullanma bilincini	
3.	Vücudumuzun bölümlerini	
4.	Ülkemizdeki tarihi ve doğal güzellikleri	
5.	Ülkemizdeki ekonomik faaliyetleri	
6.	Yaşadığımız yerin iklim özelliklerini	
7.	Hem ülkemizdeki hem de dünyadaki kültürleri	
8.	Toplumsal sorunlara karşı bireysel hareket etmeyi	
9.	Eleştirel ve sorgulayıcı düşünmeyi	
10.	Dilimizin ses yapısı ve gramer bilgisini	
11.	Doğru bilgiye ulaşmak için neler yapabileceğimizi	
12.	Ülkemizin güzelliklerini resmetmeyi	
13.	Bizden önceki Türk devletlerini	
14.	Atomun yapısı ve özelliklerini	
15.	Demokrasi ve insan haklarını	

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki boşluğa etkin vatandaşın özelliklerini yazınız.

Etkin Vatandaş

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

ETKİNLİK – 3

Aşağıdaki boşluklara sosyal bilimlerin yararlandığı bilim dallarını yazınız.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
---------	---------	---------	---------	---------	---------

ETKİNLİK – 4

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

Tarih

Coğrafya

Sosyal

Etkin

İyi vatandaş

- Sosyal bilgiler dersinin amaçları arasında yetiştirmek vardır.
- Haklarını ve sorumluluklarını bilen bireylere vatandaş denir.
- Geçmişte yaşanan olayları yer, zaman göstererek neden-sonuç ilişkisiyle inceleyen bilimidir.
- İnsan ile yaşadığı çevre arasındaki ilişkiyi inceleyen bilimidir.
- Tarih, coğrafya, psikoloji, sosyoloji ve vatandaşlık gibi konuları içeren dersler bütününe bilgiler denir.

ETKİNLİK – 5

Aşağıdaki ifadeler doğru ise "D"yi, yanlış ise "Y"yi işaretleyiniz.

	İfadeler	D	Y
1.	Etkin vatandaşlar, demokratik haklarını yerine getirirler.		
2.	Sosyal bilgiler; vatanını milletini seven, onların varlığı için çalışan bireyler yetiştirmeyi hedefler.		
3.	Sosyal bilgiler sayesinde asosyal bireyler yetişir.		
4.	Etkin vatandaşlar, ülke çıkarlarını kendi çıkarlarından üstün tutarlar.		
5.	Temel hak ve özgürlüklerimizi, sosyal bilgiler dersi sayesinde öğreniriz.		

ETKİNLİK – 6

Aşağıda etkin vatandaşın devlete karşı sorumlulukları ile ilgili bazı resimler verilmiştir. Resimlerde verilen sorumlulukların neler olduğunu altlarındaki boşluklara yazınız.

1.

.....

2.

.....

3.

.....

4.

.....

1

KAZANIM TESTİ

1.

Elif, bugün okulda neler öğrendin?

1. Dengeli beslenmemiz için nelere dikkat etmemiz gerektiğini,
2. Yaş problemlerini çözmeyi,
3. Kompozisyon yazmanın kurallarını,
4. Yön bulmayı öğrendim.

Buna göre Elif, Sosyal Bilgiler dersinde kaç numaralı bilgiyi öğrenmiştir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

2. Ben Selma, 5. sınıfa gidiyorum. Bugün Sosyal Bilgiler dersinde: Bayrağımızın renginin ne anlam ifade ettiğini, geçmişimizi, İstiklal Marşı'mızın niçin yazıldığını, dilimizi, kültürümüzü ve bağımsızlık sembollerimizin ülkemiz için ne anlam ifade ettiğini öğrendim.

Buna göre Selma, Sosyal Bilgiler dersinde aşağıdakilerden hangisini öğrenmiştir?

- A) İlgi ve yeteneklerini
B) Tarihi olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkilerini
C) Bağımsız bir devlet olmanın özelliklerini
D) Toplumsal yaşamın kurallarını
3. Haklarını ve sorumluluklarını bilen, toplum içinde uygulayabilen vatandaş etkin vatandaşdır.

Verilen bilgiye göre etkin bir vatandaşın aşağıdakilerden hangisini yapması beklenmez?

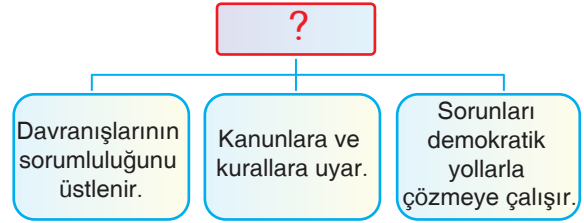
- A) Doğaya karşı saygılı davranır.
B) Olaylara sadece kendi penceresinden bakar.
C) Mal ve hizmetleri bilinçli tüketir.
D) Özgürlüğünün sınırını bilir.

4. Sosyal Bilgiler dersi sayesinde bir birey olarak devletimize karşı bazı yükümlüklerimiz olduğunu öğreniriz. Bunlar; askere gitmek, vergi vermek, seçme ve seçilme hakkını kullanmak, kurallara uymak gibi sorumluluklardır. Bunun yanında devlet de bireye daha iyi bir yaşam sunmak için uygun koşulları oluşturur ve imkânlarını halkı için kullanır. Bu bilgileri bize Sosyal Bilgiler dersi öğretir.

Bu bilgiler aşağıdakilerden hangisi ile ilgilidir?

- A) Devlet-vatandaş ilişkisi
B) Bireyin ailesine karşı sorumlulukları
C) Demokratik kurallar
D) Geçmişten günümüze kültürümüz

5.

Bu diyagramda soru işareti (?) ile belirtilen yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Tutarsız vatandaş B) Etkin vatandaş
C) Sorumsuz vatandaş D) Girişimci vatandaş

6.

Bu haftaki Sosyal Bilgiler dersinde yapmaktan hoşlandığım etkinliklerin neler olduğunu, doğuştan gelen hangi becerimin olduğunu ve bu becerileri daha da geliştirebilmek için neler yapabileceğimi öğrendim.

Buna göre Hande'nin Sosyal Bilgiler dersinde edindiği kazanım aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Olaylara akılcı ve mantıklı yaklaşması
B) İnsan temel hak ve özgürlüklerinin neler olduğunu öğrenmesi
C) Farklılıklara karşı hoşgörü gösterip saygı duyması
D) İlgi ve yeteneklerini keşfetmesi

7. Sosyal Bilgiler dersi, konularını günlük hayattan alır. Bu derste öğrendiğimiz birçok bilgiyi toplumsal yaşamımızda uyguluyoruz. Günlük hayatta karşılaştığımız birçok sorun ya da olayın çözüm yollarının neler olduğunu bu derste öğreniriz.

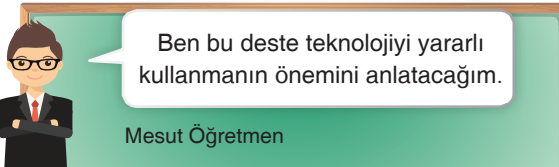
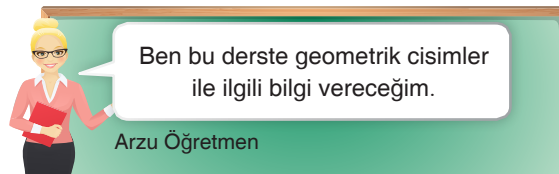
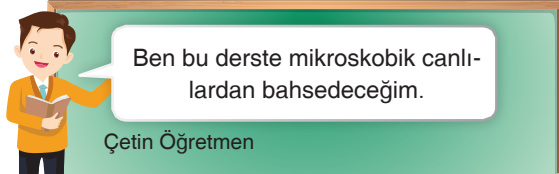
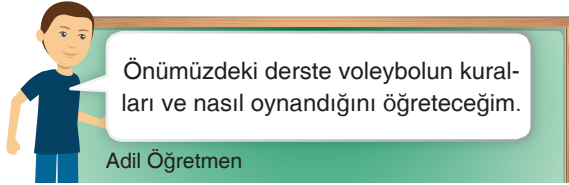
Buna göre aşağıdakilerden hangisi Sosyal Bilgiler dersinin konusu değildir?

- A) Vergi vermenin önemi
B) Demokratik tutumun bize kazandırdıkları
C) Vücudumuzun destek ve hareket sistemleri
D) Önyargılı davranışın sonuçları

8. **Aşağıdakilerden hangisi etkin bir vatandaşın yapacağı davranışlardan biridir?**

- A) Haksızlık yapan kişiyle tartışmaya girmesi
B) Dilekçeyle birlikte yargı organlarına başvurusu
C) Olayları görmezden gelmesi
D) Sorunları büyütüp çözümsüz hâle getirmesi

9.

Yukarıda verilenlere göre hangi öğretmen Sosyal Bilgiler dersine girecektir?

- A) Adil Öğretmen
B) Çetin Öğretmen
C) Arzu Öğretmen
D) Mesut Öğretmen

10. **Aşağıdaki Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarından hangisi toplumsal bütünlüğü sağlamaya yöneliktir?**

- A) Tarihi ve doğal güzelliklerin tüm insanlığa ait olduğunu öğrenmemiz
B) Yaşadığımız çevreyi ve dünyayı tanımamıza katkı sağlaması
C) Vatanını, milletini seven milli birlik ve beraberliğin önemini anlayan bireylerin yetişmesi
D) Doğru meslek seçiminin yaşamımıza katkısını öğrenmemiz

11. Sosyal Bilgiler dersine giren bir öğrenci;

- Geçmişte atalarımızın yaptığı savaşların neler olduğunu,
- Toprağı ekip biçerken verimi artırmak için neler yapması gerektiğini,
- Bulunduğu il, ilçe ve ülkenin yöneticilerinin görev ve yetkilerinin neler olduğunu,
- Kitle iletişim araçlarını nasıl kullanması gerektiğini öğrenir.

Buna göre Sosyal Bilgiler dersinin hangi alanda öğrenciye katkısından bahsedilmemiştir?

- A) Yönetim
B) Tarih
C) Tarım
D) Demokrasi

Yayınlan
Mozaik

Ad Soyad :

1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D

11	A	B	C	D
12	A	B	C	D
13	A	B	C	D
14	A	B	C	D
15	A	B	C	D
16	A	B	C	D
17	A	B	C	D
18	A	B	C	D
19	A	B	C	D
20	A	B	C	D

Optik No :

844 :

FERNUS

MOD 2020

ÖĞRENME ALANI

OLAYLAR VE SONUÇLARI

Birtakım nedenlerle ortaya çıkan, belli sonuçları olan ve ilgi çeken her türlü eyleme **olay** denir.

Çevremizde her gün birtakım olaylar yaşanır. Bu olaylardan bazıları bizi doğrudan etkilerken bazıları dolaylı olarak etkileyebilir.

Orman yangını bir olaydır. Orman yangınları doğrudan ve dolaylı olarak insanları, hayvanları ve çevreyi etkiler.

Deprem; binaların yıkılması, can kaybı, eğitimin aksaması gibi birçok sonuca neden olur.

Olayların Çok Boyutluluğu

Olayların birden fazla nedeni ya da sonucunun olmasına “**çok boyutluluk**” adı verilir.

Salgın hastalık bir **olaydır**. Bir olayın birden fazla **sebebi** ve **sonucu** olabilir.

Örnek 1:

Salgın Hastalıkların Sebepleri

- 1 Temiz olmayan ortamlar
- 2 Hastalık taşıyan hayvanlarla temas
- 3 Doğal alanların yok edilmesi ve çevre kirliliği

Salgın Hastalıkların Sonuçları

- 1 İnsanların hayatını kaybetmesi
- 2 Okulların kapatılması ve öğrencilerin derslerden geri kalması
- 3 İş yerlerinin kapatılması ve iş yeri sahiplerinin ekonomik zarara uğraması

Görüldüğü gibi salgın hastalıkların birden çok sebebi ve sonucu vardır. Salgın hastalıklar sonuçları itibariyle doğrudan ve dolaylı birçok kişiyi etkiler.

BİLGİ KUTUSU

Yaşanan bir olayın ortaya çıkmasında birden fazla sebep bulunabilir. Ayrıca yaşanan bir olayın birden fazla sonucu da olabilir.

BİLGİ KUTUSU

Olayları çok boyutlu bakış açısıyla değerlendirmeliyiz. Yani olayları değerlendirirken farklı yönleriyle ele almalıyız. Olayları takip ederken empati kurmamız olayın çok boyutluluğunu anlamamıza katkı sağlar.

KAVRAMLAR

Empati: Bir insanın kendisini, karşındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakmasıdır.

NOTLARIM

BİLGİ KUTUSU

Olayları sebepleri ve sonuçlarıyla değerlendiren bireyler, sorunların çözümüne daha fazla katkıda bulunurlar.

Örnek 2:

Trafik kazası bir **olaydır**. Trafik kazalarının birden fazla **sebebi** ve **sonucu** olabilir.

Trafik Kazasının Sebepleri

- 1 Alkollü araç kullanma
- 2 Araç bakımının zamanında yapılmaması
- 3 Aşırı hız, dikkatsizlik vb.

Trafik Kazasının Sonuçları

- 1 Ölüm ve yaralanma
- 2 Trafiğin sıkışması
- 3 Maddi hasar vb.

Trafik kazaları doğrudan birçok kişiyi etkileyebilir. (Trafik kazasını yaşayanlar)

Trafik kazaları dolaylı olarak da birçok kişiyi etkileyebilir. (Trafikteki diğer sürücüler, yayalar, doktorlar, hemşireler, tamirciler vb.)

Olayların Çok Boyutluluğunun Özellikleri

01

Olayların birden çok nedeni ve sonucu olabilir.

02

Bazı olaylar çok geniş ya da çok dar bir alanda etkili olabilir.

03

Olayların nedenleri ve sonuçları birbirinden bağımsız düşünülemez. Çünkü bir olayın sonucu başka bir olayın sebebi olabilir.

04

Bazı olaylar bizi etkilerken, bazı olaylar hiç etkilemeyebilir.

05

Bir olay, herkeste aynı etkiyi oluşturmayabilir. Aynı olaydan bazıları olumlu etkilenirken bazıları olumsuz etkilenebilir.

NOTLARIM

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri, verilen kavramlardan uygun olanı ile tamamlayınız.

Çok boyutluluk	Nedeni	Farklı	Olay
----------------	--------	--------	------

1. Ortaya çıkan, ilgi çeken veya çekebilecek nitelikte olan her türlü duruma denir.
2. Bir olayın birden fazla olabilir.
3. Yaşanan bir olaydan herkes düzeyde etkilenebilir.
4. Bir olayın birden çok nedeninin ve sonucunun olabilmesine denir.

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki görsellerde verilen olayların neden ve sonuçlarını verilen bölümlere yazınız.

Nedenleri
1.
2.
3.

Sonuçları
1.
2.
3.

Nedenleri
1.
2.
3.

Sonuçları
1.
2.
3.

Nedenleri
1.
2.
3.

Sonuçları
1.
2.
3.

ETKİNLİK – 3

Aşağıdaki cümleler doğru ise “D”yi, yanlış ise “Y”yi işaretleyiniz.

	CÜMLELER	D	Y
1.	Olaylar, insanları tek bir yönde etkiler.		
2.	Karşılaşılan durumların birden çok sebebi olabilir.		
3.	Bir olayın sonucu başka bir olayın nedeni olabilir.		
4.	Olayların etkisi kısa süre içinde geçmektedir.		
5.	Yaşanan sorunlara farklı bakış açılarıyla çözüm bulmalıyız.		
6.	Covid-19 virüsü dünyayı etkileyen bir olaydır.		
7.	Olaylardan sadece olayı yaşayanlar etkilenmektedir.		
8.	Hava kirliliği, sadece doğayı etkilemektedir.		
9.	Bir olayın birden çok sonucu olabilmektedir.		
10.	Aynı olaya insanlar aynı tepkiyi gösterirler.		
11.	Yeni okulların açılması birçok sonucu beraberinde getirmektedir.		
12.	Küresel ısınma, savaş, açlık ve salgın hastalıklar küresel sorunlardır.		
13.	Olayların anlaşılması için neden ve sonuçlarını bilmeliyiz.		
14.	Sanayinin geliştiği yerlerde çevre kirliliği artmaktadır.		
15.	Bazı olaylar bizi doğrudan etkilerken bazıları ya hiç etkilemez ya da dolaylı olarak etkiler.		

ETKİNLİK – 4

İnsanlar; geçimlerini sağlamak, çeşitli imkanlardan faydalanmak, daha iyi yaşam koşulları elde etmek ve yerleşmek amacıyla göç ederler. Göç, toplumların hem sosyal hem de ekonomik yapısında değişiklikler meydana getiren bir nüfus hareketidir. Bu yer değiştirme hareketi, bazı yerlerde nüfusun azalmasına bazı yerlerde de nüfusun artmasına neden olmaktadır. Göç alan yerler, sadece olumsuzluklarla değil olumlu gelişmelerle de ön plana çıkmaktadır. Örneğin; sosyal ve kültürel çeşitlilik artmakta, yeni iş gücü potansiyeli ortaya çıkmakta ve göç eden bazı bireylerin kayda değer niteliklerinden yararlanılabilmektedir.

Bu metne göre olayı, olayın nedenini ve sonuçlarını yazınız.

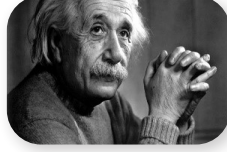
Olay	Nedenler	Sonuçlar
.....		

2

KAZANIM TESTİ

1. Ben atomu insanlığa hizmet etmek için parçaladım. Onlar bomba yapıp birbirlerini yok ettiler.
(Albert Einstein)

Einstein'ın bu sözü aşağıdakilerden hangisini kanıtlar?

- A) Meydana gelen olayların tek bir nedeni vardır.
B) İyi niyetle yapılan bütün faaliyetlerin sonucu da olumlu olur.
C) Bir olayın olumlu ya da olumsuz birçok sonucu olabilir.
D) Olaylar bizden uzaksa sonucu bizi etkilemez.

2. • Birden fazla nedeni ya da sonucu olan bir olay, çok boyutludur.
• Aynı olay karşısında her insanın vereceği tepki aynı olur.
• Her bireyin olaylara karşı bakış açısı farklı olabilir.
• Aynı gruptaki kişiler aynı olaydan aynı şekilde etkilenir.

Yukarıda verilen bilgilerden kaç tanesi doğrudur?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

3. • Karar alma ve uygulama,
• Olayla ilgili değişkenleri görme,
• Farklı görüşlere saygı duyabilme,
• Verdiği kararın sonucunu tahmin etme,
• Oluşan yeni duruma uyum sağlayabilme

Bu becerilere sahip olan bir kişi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Olayları sadece kendi açısından değerlendirir.
B) Özgürlüğünün sınırsız olduğunu düşünür.
C) Olayların çok boyutlu olduğunun farkındadır.
D) Her olayın tek bir nedeni üzerine odaklanır.

4.

Tayfun

Akşam alarmımı kurmayı unutmuşum. Bundan dolayı sabah yirmi dakika geç uyandım. Okula hazırlanmaya çalışırken okul servisi beni beklemek zorunda kaldı. Servis bekleyince ben ve arkadaşlarım ilk derse geç kaldık. İkinci derste öğretmenimiz ilk derste anlattığı konulardan soru sorunca ben ve arkadaşlarım cevap veremedik.

Tayfun'un yaşadıklarından yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Yaşanılan bir olay sadece olayı yaşayanları etkiler.
B) Olayları tek boyuttan değerlendirilmesi gerekir.
C) Olayların her zaman olumsuz sonuçları olur.
D) Bir olayın sonucu başka bir olayın nedeni olabilir.

5. I. Olay nerede meydana gelmiştir?
II. Olayın insanlara etkileri nelerdir?
III. Olayın nedenleri nelerdir?
IV. Olay ne zaman meydana gelmiştir?
V. Olay sık sık tekrarlanıyor mu?

Bir olayla ilgili yukarıdaki sorulardan hangilerinin cevabı olayın çok boyutluluğunu kanıtlayabilir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

6. **Aşağıdaki örneklerden hangisi çok boyutlu bir olay değildir?**

- A) Betül sabah uyanıp, elini yüzünü yıkayıp, kahvaltısını yapıp okula gitmiştir.
B) Pandemiden dolayı sokağa çıkma yasağı uygulanmış, iş yerleri kapatılmış, esnafın işsiz kalmıştır.
C) Yoğun kar yağışından dolayı köy yolları kapanmış, öğrenciler okullara gidememiş ve okul kantincisi o gün satış yapamamıştır.
D) Bir kişi kendi köyüne market açarak geçimini buradan sağlamaya başlamıştır. Köy halkı da ihtiyaçlarını buradan karşılamıştır.

7.

Olay	Malazgirt Savaşı
Nedenleri	- Bizans'ın Türklerin Anadolu'ya girmesini engellemek istemesi - Selçukluların Anadolu'ya hâkim olmak istemesi - Anadolu'da Bizans'ın gücünü artırmak istemesi
Sonuçları	- Savaşı Türkler kazandı. - Bizans hükümdarı esir düştü. - İslamiyet'in yayılma alanı genişledi. - Anadolu'da Türkiye Tarihi başladı.

Verilen olayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Her olay bizim istediğimiz şekilde sonuçlanabilir.
 B) Bir olayın birden çok nedeni ve sonucu olabilir.
 C) Olaylar her zaman insanları olumsuz etkiler.
 D) Olayların her zaman tek bir nedeni olur.
8. II. Dünya Savaşı, Almanya'nın Polonya'ya saldırması ile başlamıştır. Savaşın sonlarına doğru ABD, Japonya'nın iki şehrine atom bombası atmıştır. Bunun sonucunda ABD ve yanındaki devletler savaşı kazanmıştır. Japonya yerle bir olmuş, binlerce insan ölmüştür. Savaşı kazanan taraflar savaş sonrası kutlama yaparken, Japonya'da savaşın yıkıcılığının ortaya çıkardığı büyük üzüntü ve psikolojik etki yıllar boyu devam etmiştir.

Metinde verilen olay için aşağıdaki yorumlardan hangisi söylenemez?

- A) Olayların etkileri bazen gerçekleştiği anda, bazen zaman içinde görülebilir.
 B) Olayların olumlu ya da olumsuz oluşu olaydan etkilenenlere göre değişir.
 C) Yaşanan savaşın sonunda herkeste benzer duygular uyanmıştır.
 D) Olayın farklı boyutları bulunmaktadır.
9. Ankara'da bir aydır yaşanan kuraklık sadece insanların su sıkıntısı çekmesine neden olmadı. Kuşlar ve birçok hayvan içecek su bulamadığı gibi bazı tarım ürünleri de kuraklıktan etkilenerek meyve vermedi.

Yaşanan bu olaydan yola çıkarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Ankara'da her yıl kuraklık yaşanmaktadır.
 B) Yaşanan kuraklığın birçok olumsuz sonucu olmuştur.
 C) Kuraklığa karşı sulama yapılarak sorun çözülebilir.
 D) Kuraklıktan en çok etkilenen hayvanlar olmuştur.

10. Bir sınıf öğretmeni, öğrencilerini akademik yönden geliştirmek ve genel kültür düzeylerini yükseltmek için bilgi yarışması düzenleyeceğini duyurmuştur. Notları yüksek, çalışkan öğrenciler bu duruma çok sevinmişlerdir. Derslere ilgisi düşük olan ve gereken önemi vermeyen öğrenciler ise bu duruma sevinmedikleri gibi zorunlu değilse yarışmaya katılmak istemediklerini öğretmenlerine bildirmişlerdir.

Bu bilgilerden hareketle;

- I. Olayların aynı olması, olaylara aynı tepkileri vermemezi sağlar.
 II. Bir olay herkeste aynı duyguları uyandırmayabilir.
 III. Kişilik özellikleri, bireylerin olaylara bakış açılarını etkiler.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
 B) Yalnız III
 C) I ve II
 D) II ve III

11. Yaşanan herhangi bir olayla ilgili her insanın tepkisi, duygu ve düşüncesi, olaydan etkilenme derecesi farklı olabilir.

Bu durumun nedenleri arasında;

- I. Beklentilerimizin aynı olması,
 II. Geçmiş yaşantılarımızda edindiğimiz olumlu ya da olumsuz önyargılar,
 III. Kişilik özelliklerimiz,
 IV. Empati becerimiz

özelliklerinden hangileri yer almaktadır?

- A) I ve III
 B) II ve IV
 C) III ve IV
 D) II, III ve IV

Ad Soyad : _____

1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D
11	A	B	C	D
12	A	B	C	D
13	A	B	C	D
14	A	B	C	D
15	A	B	C	D
16	A	B	C	D
17	A	B	C	D
18	A	B	C	D
19	A	B	C	D
20	A	B	C	D

Optik No : 845

FERNUS

MOD 6RD

ÖĞRENME ALANI

HAKLARIMI VE SORUMLULUKLARIMI BİLİYORUM

Birey

Toplumu oluşturan insanların her birine **birey** denir.

- Toplum içinde her insan bir bireydir.

Bir birey olarak dünyaya geldiğimiz ilk andan itibaren kendimizi bir grubun içerisinde buluruz. İçerisinde bulunduğumuz ilk grup ise ailedir. Zamanla hayatımız boyunca farklı gruplarda yer alırız. Bulunduğumuz farklı gruplarda farklı rollerimiz, haklarımız ve sorumluluklarımız olur.

Grup

Ortak bir amaç doğrultusunda bir araya gelmiş ve en az iki kişiden oluşan topluluğa **grup** denir. Örneğin;

- Türkiye A Milli Futbol Takımı bir gruptur.
- Okuldaki sınıfımız, satranç kulübü, tiyatro kulübü de birer gruptur.

Kalabalık

Kısa süreliğine ve rastlantı sonucu bir araya gelen, genelde birbirlerini tanımayan insan topluluklarına **kalabalık** denir. Örneğin;

- Stadyumda maç izleyenler,
- Durakta otobüs bekleyenler,
- Pazar yerinde alışveriş yapanlar,
- Sokakta gezen insanlar gibi.

Grup

1. Amaçları ortaktır.
2. Uzun sürelidir.
3. Planlı olarak bir araya gelirler.
4. Birbirlerini tanırlar.

Kalabalık

1. Ortak amaçları yoktur.
2. Kısa sürede dağılırlar.
3. Rastlantı sonucu bir araya gelirler.
4. Genellikle birbirlerini tanımazlar.

NOTLARIM

UNUTMAYALIM

Ailemiz, içinde yer aldığımız ilk ve en önemli gruptur.

BİLGİ KUTUSU

Aynı anda birden fazla grup içerisinde yer alabiliriz. Örneğin; hem futbol takımında hem de müzik kulübünde yer alabiliriz.

BİLGİ KUTUSU

Bir araya gelen her insan topluluğu grup olarak adlandırılamaz. Gruptaki bireyler birbirlerini tanırlar ve amaçları aynıdır.

UNUTMAYALIM

Birey, gruplar sayesinde yaşadığı toplumla bütünleşerek sosyalleşir.

UNUTMAYALIM

Kurumlar toplumun eğitim, sağlık, güvenlik gibi ihtiyaçlarını karşılamak için kurulur ve yasalara uygun hareket ederler.

NOT

Aile, hem bir grup hem de bir kurumdur.

UNUTMAYALIM

Her birey içinde yer aldığı gruplardaki rolüne uygun davranmalıdır. Rollerimize uygun davranmazsak grup düzeni bozulur ve grupta başarısızlıklar ortaya çıkar.

BİLGİ KUTUSU

İçinde yer aldığımız grup değiştiğinde rollerimiz de değişmektedir.

BİLGİ KUTUSU

Kurumun Özellikleri:

- Kanunlara uygun çalışırlar.
- Devlet tarafından denetlenirler.
- Çalışanlar, gönüllü veya maaş karşılığı çalışırlar.
- Uzun süreli dirler.
- Eğitim, sağlık gibi ihtiyaçları karşılarlar.

Kurum

Toplumdaki belli bir görevi yerine getirmek için oluşturulmuş uzun süreli kuruluşlara **kurum** denir.

- Kurumlar, uzun süreli bir amacı gerçekleştirmek için kurulurlar.
 - Her kurumun oluşturulması, işleyiş ve faaliyetleri belli kurallara ve yasalara uygun olmak zorundadır.
- Okul, belediyeler, kaymakamlık, PTT, hastane kuruma birer örnektir.

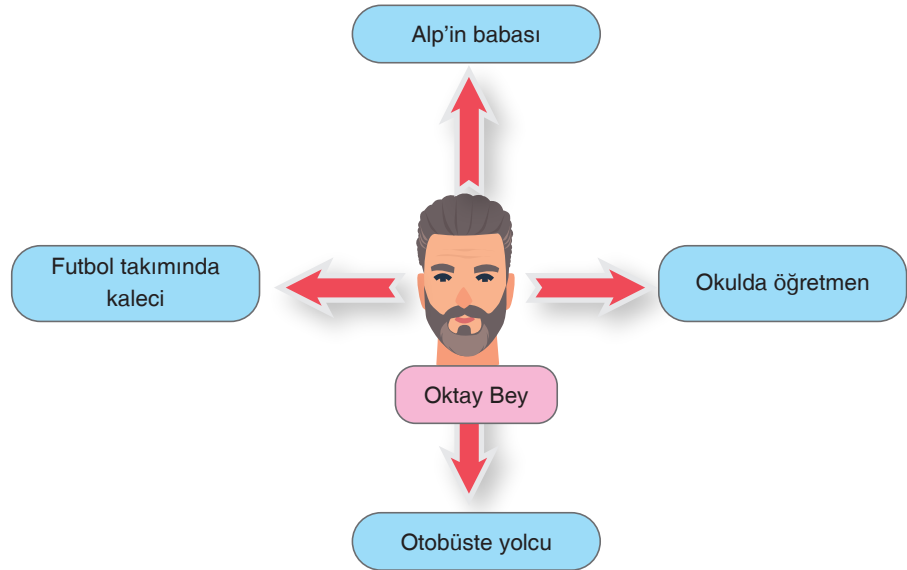
Rol

Grup ya da kurumlarda yer alan bireylerin üstlendikleri görevlere **rol** denir.

- Anne, baba, ağabey, abla aile içinde üstlenilen rolleri ifade eder.
- Futbol takımında kalecilik bir roldür.
- Öğretmenlik, okul müdürlüğü, öğrencilik gibi roller okulda aldığımız rollerdir.

Roller, kazanma şekillerine göre ikiye ayrılır.

1.							2.						
Doğuştan kazandığımız roller							Sonradan kazandığımız roller						
Anne	Kardeş	Teyze	Torun	Baba	Amca	Dede	Kuzen	Öğretmenlik	Polis	Milletvekili	Doktorluk	Öğrenci	Şoför

Bu örnekte de olduğu gibi farklı gruplarda farklı rollere sahip olabilmekteyiz. Rollerimizin bazıları uzun süreli olurken bazıları ise kısa süreli olabilmektedir.